

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Іванець І.О.

студентка,

Науковий керівник: Трохименко А.Р.

асистент,

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Із стрімким розвитком суспільства та науки, у XXI столітті особливе місце посідає питання відповідальності за порушення авторського права, оскільки щодня з'являються нові літературні, музичні, архітектурні твори, наукові доробки, комп'ютерні програми, що в свою чергу потребує надійного правового захисту та за порушення належної відповідальності.

Вагомий внесок у дослідження юридичної відповідальності за порушення авторського права зробили такі науковці, як Бажанов М. І., Бахрах Д. Н., Венедіктова І. В., Дугенець А. С., Капінос М. М., Лерантович Е. Т., Навроцький В. О., Підпригора О. А., Розгон О. В., Святоцький С. Д., Сопілко І. М., Сухов Ю. М., Якуба О. М. та багато інших.

На міжнародному рівні, відповідно пункту 2 статті 27 Загальна декларація прав людини трактує, що кожна людина має право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних чи художніх праць, автором яких вона є [3].

Згідно з частиною 2 статті 54 Конституції України, держава гарантує право кожного громадянина на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом, а частина 4 статті 41 регламентує що, ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, право приватної власності є непорушним [5].

Стаття 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначає перелік способів порушення авторського права:

- вчинення будь-якою особою дій, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права;

- піратство у сфері авторського права – опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів;

- плагіат – опублікування, повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

- вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права;

- будь-які дії для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права, зокрема виготовлення, розповсюдження, ввезення з метою розповсюдження і застосування засобів для такого обходу;

- підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права чи особи, яка здійснює таке управління, тощо [8].

За вище перелічені неправомірні діяння законодавство України передбачає цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність залежно від суспільної небезпечності діяння та розміру матеріальної шкоди.

Цивільно-правова відповідальність настає відповідно до статті 431 Цивільного кодексу України, яка зазначає, за порушення права інтелектуальної власності, в тому числі невизнання цього права чи посягання на нього, тягне за собою відповідальність, встановлену цим Кодексом, іншим законом чи договором. Особа, право якої порушено, має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності відповідно до статті 432 Цивільного кодексу України, а суд в такому випадку може постановити рішення, про:

- застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів;

- зупинення пропуску через митний кордон України товарів;

- вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності;

– застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності.

– опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення [9].

Варто звернути увагу, що головною ознакою цивільного правопорушення є те, що внаслідок суспільно шкідливого, протиправного діяння спричиняється шкода майновим і особистим немайновим відносинам суб'єктів права, через те основна мета даної відповідальності полягає не в покаранні за недотримання встановленого правопорядку, а у відшкодуванні заподіяної шкоди, тому особливостями цивільно-правової відповідальності є: майновий характер, компенсаційний характер, відшкодування моральної шкоди [7, с. 54].

Наступним видом юридичної відповідальності за порушення авторського права є адміністративна відповідальність.

Стаття 51² Кодексу України про адміністративні правопорушення, передбачає накладення штрафу з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення, за незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом [4].

Існування адміністративної відповідальності за порушення авторського права має позитивні моменти, до яких відносять: оперативність розгляду справ, що створює об'єктивні можливості для швидкого поновлення порушених прав; зазначений порядок застосовується для вирішення категорій спорів, які виникають в основному на стадії оформлення прав на об'єкти названої власності, зокрема винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг; справи розглядаються на підставі спеціальної процедури, спрощеної порівняно з цивільним судочинством, що виключає більшість процесуальних дій [2, с. 126].

Більш суворий метод відповідальності за порушення авторського права є кримінальна відповідальність.

Кримінальна відповідальність за порушення авторського права, передбачена статтею 176 Кримінального кодексу України, санкція статті встановлює покарання у вигляді штрафу, виправними роботами, позбавленням волі, та позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю [6].

Притягнення порушника до кримінальної відповідальності, можливе лише за позовом потерпілого. Позов подається до суду, і в ньому зазначається, коли, ким і де вчинено протиправну дію, у чому конкретно вона виявилася і чим підтверджується прохання потерпілого про притягнення порушника до карної відповідальності [1, с. 179].

Виходячи з вище викладеного, можна підсумувати, що найбільш ефективною відповідальністю є цивільно-правова, оскільки даний вид відповідальності передбачається у відшкодуванні заподіяної шкоди і суд вправі самостійно визначати розмір компенсації в залежності від обсягу правопорушення та наміру відповідача.

Тому, в Україні діє сучасна законодавча база щодо відповідальності у сфері порушення авторського права, проте було б доречним все-таки більш посилити цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність за для зменшення таких правопорушень в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. 2-е вид., стереотип. Київ : КНТ, 2006. С. 520.
2. Барладян О.С. Адміністративно-правовий захист права інтелектуальної власності правоохоронними органами України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2016. Вип. 1(2). С. 123–126.
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
5. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4292>
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n1154>

7. Підпригора О.А., Мельник М.Г. Мельник О.М. Право інтелектуальної власності в Цивільному кодексі України. Цивільний кодекс України. Міркування з окремих проблем застосування. Науковий збірник. Київ : Слово, 2005. С. 368.

8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#n475>

9. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n97>